

Procés participatiu del Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya

Taula territorial de Barcelona (06.03.2019)

Assistents

Taula territorial realitzada el 6 de març de 2019 a Barcelona, Sala d'Actes del Departament de Polítiques Digitals i Administració. Via Laietana, 26, amb els assistents següents:

	Cognoms, Nom	Adscripció
1	Francesc Giménez	Arxiu Municipal de Sant Cugat del Vallès
2	Glòria Puigmal	Arxiu Municipal de Sant Cugat del Vallès
3	Maria Rosa Cruellas	Arxiu Nacional de Catalunya
4	Anabel Cañabate	Arxiu Administratiu de la Diputació de Barcelona
5	Alícia Chicota	Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona
6	Jaume Vila	Arxiu Nacional de Catalunya
7	Empar Presencia	Arxiu Central del Departament d'Acció Exterior
8	Maria Pi	Arxiu de la Societat General d'Aigües Barcelona
9	Carme Montaner	Institut Cartogràfic de Catalunya
10	Joaquim Borràs	Arxiu Municipal de Barcelona
11	Montserrat Beltran	Arxiu Municipal de Barcelona
12	Dolors Visa	Arxiu Municipal de Barcelona
13	Jaume Sardà	Direcció General del Patrimoni Cultural
14	Vicenç Conde	Arxiu Central del Departament d'Interior
15	Santi Lopera	Arxiu Central del Departament Treball i Família
16	Susanna Muriel	Arqueologia del Punt de Vista
17	Ricard Martínez	Arqueologia del Punt de Vista
18	Oriol Casanovas	Arxiu de l'Escola Pia de Catalunya
19	Pilar Campos	Arxiu de la Universitat de Barcelona
20	Juan Martínez	Dinser
21	Pilar Cuevas	Direcció General del Patrimoni Cultural
22	Aniol Maria Vallès	Nubium / Arxiu de la Societat General d'Aigües de Barcelona
23	Maria Teresa Ferrer	Direcció General del Patrimoni Cultural
24	Alberto Biarge	Vidimus
25	Arnau Guardiola	Pont i & Partners SLP / Grup Arxius d'empresa de l'Associació d'Arxivers de Catalunya
26	Esther García Márquez	Arxiu Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals
27	Isaac Álvarez	Arxiu Municipal de Castellbisbal
28	Quim Mòdenas	Grup Recercade Cerdanyola del Vallès
29	Sergi Alonso	Empresa privada
30	Blanca Verdaguer	Arxiu Central del Departament de Polítiques Digitals
31	Alfred García	Departament de Polítiques Digitals
32	Rafel Roig	Àtic
33	Andreu Carrascal	Arxiu Històric COAC
34	Joana Alarcón	Arxiu Diocesà de Barcelona

Antecedents

El govern de la Generalitat de Catalunya, en la reunió d'11 de desembre de 2018, va aprovar el Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya com un projecte transversal i participatiu a desenvolupar els anys 2019 i 2020.

La primera fase del Pla és la realització d'un procés participatiu obert a les administracions públiques, responsables i professionals dels arxius i la gestió documental, institucions privades, empreses i associacions per a realitzar entre tots la diagnosi del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC).

La Direcció General del Patrimoni Cultural ha convocat vuit taules de debat en tot el territori. Amb aquesta trobada presencial iniciem el procés de participació, que continuarà després amb la convocatòria de taules d'experts per a reflexionar sobre els temes que hagin sorgit en el debat.

El debat en taules territorials s'organitza en dues parts. En una **primera part** els assistents expliquen què pensen de la situació del seu lloc de treball i sobre el centre, servei, institució o empresa on treballen, així com del sector de l'arxivística i la gestió documental en una visió més global. En una **segona part** es reflexiona sobre sis àmbits de debat.

Resum del debat general de la primera part

- La preocupació principal és quina autoritat han de tenir els arxius en la societat del segle XXI (rol, autoritat institucional i moral, posicionament...). Ara tenen un paper molt pobre i hauria de ser molt important. Hi ha una manca de posicionament estratègic i de polítiques. No s'observa un lideratge en el SAC que permeti fixar estratègies planificades de país. D'altra banda, no es pot oblidar i cal potenciar el vessant patrimonial dels arxius.
- Preocupa com es desenvolupa el Pla Nacional de Fotografia.
- El Pla ha de servir per detectar les necessitats estructurals reals i donar-hi resposta amb els recursos adients. L'estructura i l'organigrama estan obsolets i manca lideratge davant dels reptes del sector. Així mateix, troba a faltar que els arxius s'obrin a altres sectors professionals i culturals.
- Reflexionar sobre la funció dels arxius històrics i sobre els nous rols professionals emergents.
- S'han d'establir sinèrgies entre institucions per potenciar el treball xarxa i la cooperació.
- Preocupa l'Administració electrònica des del punt de vista dels arxius històrics i quin serà el rol que tindran.
- L'administració electrònica obliga a replantejar conceptes, quin paper tindran els arxius?. Cal plantejar l'opció de tenir un arxiu central digital.
- Hi ha pocs recursos per gestionar i potenciar l'arxiu històric i portar la gestió documental a l'empresa privada. L'arxiu té importància per l'empresa privada si se li permet prendre decisions. Cal definir el paper i plantejar les necessitats dels arxius d'empresa i com evolucionaran.
- Necessitat de sistematitzar els arxius cartogràfics. Hi ha preocupació pel món de la producció cartogràfica digital, ja que té característiques especial. D'altra banda, manca coordinació entre administracions i centres d'arxiu.
- S'ha perdut impuls durant els darrers 10 anys, des de que no hi ha Subdirecció General d'Arxius (SGA). Els arxius no haurien d'estar adscrits a Cultura. Actualment la posició estratègica és molt feble i s'ha passat de ser pioners

a anar al darrera d'altres autonomies. D'altra banda, l'ANC ha de ser el cap del sistema?. També manca una forta inversió (no només en recursos humans) i lideratge i no hi ha voluntat d'influir l'administració electrònica. Em resum, la situació és crítica.

- El posicionament orgànic no és l'adient, sinó que ha de ser més transversal, fet que impedeix al sector posicionar-se bé en l'administració electrònica. S'ha de veure l'arxiu de manera global i no només com un arxiu històric segons la visió decimonònica. Calen mesures que millorin la interoperabilitat de l'administració electrònica. Per tant, si els arxius aconsegueixen el lideratge en l'administració electrònica tindran futur i això només es pot solucionar posant-hi més recursos.
- S'hauria d'impulsar la territorialitat posant i enllaçant els recursos per donar suport als arxius petits, per tant, cal impulsar el territori de veritat maximitzant els recursos. Al Pla haurien de sortir moltes coses, però sobretot conscienciar als polítics de la importància dels arxius.
- El Pla hauria d'aclarir moltes coses del SAC en un horitzó de 15 anys. Així mateix, s'ha de donar suport a l'administració electrònica des dels serveis centrals. Actualment els organigrames estan 30 anys enrere i és necessari fer xarxa, aclarir responsabilitats i replantejar models, ja que tothom va realitzant iniciatives sense coordinació ni objectius.
- L'estructura dels arxius dona resposta a les necessitats actuals?. S'està d'acord en la manca d'autoritat, els arxius no tenen recursos perquè no tenen autoritat ni visibilitat a les institucions i hi ha mancances de lideratge. El Pla hauria de resoldre l'estructura dels arxius per superar la situació amorfa actual. Sembla necessari canviar la Llei d'Arxius. En general el sector no té un bon posicionament. S'ha de crear una xarxa que vagi de l'arxiu més petit al de dalt de tot, que permeti el treball en comú i que tots els procediments siguin coordinats. En aquest sentit és necessari crear estàndards i normatives clares i unificar programaris i mètodes de treball. A nivell polític s'ha de definir una estructura organitzativa.
- Hi ha poca visualització de l'arxiu en la pròpia administració i en la societat. També manca formació i un grau universitari propi. El SAC no té lideratge clar en la seva capçalera. Els arxius tenen un finançament deficient per manca de visibilitat i de valoració política. Finalment, la transparència i l'accés han estressat al sector perquè no s'ha definit quin paper han de realitzar els arxius en aquests temes.
- Hi ha preocupació pels arxius "domèstics" i pels professionals no integrats en una administració pública. Així mateix, preocupa l'obertura, transparència i la immediatesa amb la que se succeeixen els canvis i com se'ls hi ha de donar resposta.
- Preocupa la manca de visibilitat de l'arxiu en el sector privat i la reducció del seu paper a la part històrica. Els arxius privats s'han de posicionar en el conjunt del SAC. Cal reconèixer el valor dels documents i fons privats. L'única política pública en relació als arxius privats no ha de ser el seu ingrés en un centre públic.
- Qui ha de ser la capçalera del SAC, l'ANC, una autoritat independent?. Què aporta als arxius de les universitats estar al SAC?. Cal impulsar la col·laboració i la creació d'equips de treball, actualment hi ha massa dispersió. Així mateix manca relació fluïda entre les empreses privades i públiques. És urgent liderar la política digital, tema que actualment ho porta el Consorci AOC i no els arxius. Als arxiviers els pertoca la responsabilitat de donar els formats de dades i metadades.

- Preocupa com l'empresa privada pot donar un bon servei a les administracions contractants, ja que cada administració té la seva pròpia política. D'altra banda, des de l'empresa no es pot garantir la continuïtat del personal tècnic i és necessari que hi hagi projectes amb continuïtat a llarg termini perquè en la situació actual no poden establir-se als professionals.
- No hi ha una estratègia arxivística nacional clara que doni resposta al tema central de com s'està gestionant la informació actualment. Així mateix, preocupa com es resoldrà la dicotomia arxiu històric/gestió documental/administració electrònica. Els arxivistes treballen com abans, som lents i no donem resposta a les necessitats canviants de la societat digital (ens està passant pel damunt una piconadora). Quin serà l'objecte de la professió d'arxivista?. Què som i què serem?, potser ja no estem a temps de dir què volem ser perquè la clau la tenen altres professions. Els arxivistes no sabem com es generen els sistemes d'informació. En resum, estem davant d'una revolució que qüestiona la professió d'arxivista.
- Molts temes no estan recollits en l'actual Llei d'Arxius i és necessari ampliar-la.
- Manquen de recursos de tot tipus i cada dia que passa els arxivistes perden pistonada. Els reptes són enormes. Manca molt per a tenir tota la documentació avaluada. S'està davant d'un canvi de paradigma i la normativa està obsoleta.
- Els preus de contractació són baixíssims i els sous han de ser baixos necessàriament per aquesta raó. La separació entre bibliotecaris/documentalistes/arxivistes en associacions diferents no succeeix a altres comunitats autònomes. La política dels arxius privats està adreçada únicament als ingressos. El sector públic predomina totalment sobre el privat en la professió. Cal posar ordre en la formació, hi ha una gran diferència entre el que demana el mercat i el que s'ofereix, raó que costi trobar certs perfils professionals. Finalment, no es veu una política clara d'inversions en el sector.
- Manca una política adreçada al sector privat en forma de reconeixement, recolzament, assessorament tècnic. Si els arxius públics estan malament, els privats estan encara pitjor.
- S'espera del Pla que s'aconsegueixi una autèntica xarxa d'arxius potent i efectiva, de forma que posicionin bé els arxius en les organitzacions. Manca de lideratge del SAC i visibilitat dels arxius. Importància dels arxius audiovisuals.
- Manca coordinació entre tots els arxius i en aquest sentit un model podria ser el de la Diputació de Barcelona. Cal treballar en xarxa i tenir cooperació de les administracions a nivell nacional sense necessitat de jerarquia. A nivell de gestió documental i preservació digital manca una estratègia a nivell Nacional, és necessari superar la situació actual de l'ARXIU. D'altra banda, les subvencions del Departament de Cultura costen més esforç en gestió que l'import que es concedeix. Finalment, com s'integra l'Arxiu de la Corona d'Aragó al SAC?
- Hi ha grups de voluntaris fora del sistema que pretenen arribar on l'arxiu no arriba per a protegir fons i documents de particulars. Hi ha preocupació pels petits fons privats. El Pla pot posar bases i portar eines perquè la gent conservi i gestioni els seus arxius. Manca pedagogia i sensibilització, tot facilitant l'accés dels ciutadans als arxius. En resum, el Pla hauria de definir com es dona suport i com s'apropen els arxius a la ciutadania.
- Sector rellevant de la gestió d'arxius multimèdia (empresa privada). Hi ha preocupació per la globalitat. Manca una visió global, projectes clars, recursos en el temps. Volem córrer abans de caminar. D'altra banda, els arxius són uns grans desconeguts per la societat, no hi ha prou visibilitat ni dins de la mateixa organització.

- El Pla d'Arxius i Gestió Documental ha d'abordar:
  - La capçalera i el lideratge del SAC.
  - L'actualització de la normativa.
  - Aconseguir pels arxius un alt posicionament orgànic a nivell polític.
  - El nou rol professional pels arxiviers.
  - La interacció amb altres actors que intervenen en el sector, com el tecnològic.
  - Fer xarxa entre tots els arxius per compartir recursos i coneixement.
  - Com serà la difusió dels arxius tant interna com externa (fons, objectes digitals).
- El principal problema és la manca de lideratge que ha influït en una manca de visibilitat dels arxius. Així, aquesta manca de lideratge fa que les decisions s'eternitzin i els arxius a Catalunya han perdut posicions enfront a altres comunitats autònomes. Actualment, els arxius són un òrgan molt vinculat a Cultura i haurien de ser un òrgan transversal, així doncs, el principal problema gira entorn del lideratge i l'adscripció. Els arxiviers han d'assolir càrrecs de més responsabilitat dins de l'administració i els arxiviers no tenen promoció professional.
- Risc que es produeixi un buit de memòria històrica en l'administració electrònica. Es treballa amb massa pressa i malament, per exemple, s'estan descrivint les metadades sense definir prèviament els procediments de treball ni comptant amb quadres de classificació. D'altra banda, en dades obertes, no tot són documents, en el futur és necessari preservar les bases de dades i no hi ha un model clar de preservació d'aquestes.
- Manquen plataformes per accedir a la informació des d'un únic punt. Així mateix, es troben a faltar pautes i recomanacions per digitalitzar i preservar documents de gran format. Què passarà amb els arxius històrics quan tot sigui electrònic?. Com es gestionaran els documents electrònics sense pautes des de la seva producció? Preocupació per la conservació d'arxius complexos en quant a la diversitat de suports i formats, com és el cas dels fons produïts pels arquitectes.
- Es veu que tothom té els mateixos problemes, que són la mancança general de recursos, preocupació per la gestió electrònica i la poca visibilitat dels arxius.

Resum dels diferents àmbits

A. El Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC)

Objecte: Revisió del Sistema d'Arxius de Catalunya (2001-2018): realitats, limitacions, propostes de millora i canvi.

Cal fer una **reflexió profunda sobre com s'han assolit, o no, els objectius de la Llei de 2001**, ja que hi ha nombrosos incompliments i a més ha quedat **obsoleta per la revolució digital**. D'altra banda, a nivell de lideratge i representació del conjunt dels arxius del SAC, és urgent **recuperar com a mínim una subdirecció general d'arxius (SGA)** com a pas previ a tenir una direcció general. També s'ha de plantejar un **canvi d'adscripció** cap a un departament o organisme que no sigui el Departament de Cultura, com han fet diverses comunitats autònomes, que tenen els arxius adscrits a Presidència. És necessari provar altres models.

Llei del 2001 va deixar fora els arxius municipals de menys de 10.000 habitants, que és com dir que va deixar fora gairebé tot el país. Tots els organismes i institucions haurien de tenir un arxiver al front de la gestió documental, és a dir, **allà on hi hagi un arxiu ha d'haver-hi un arxiver**. A l'administració digital s'hi ha arribat tard i malament des dels arxius. En resum, s'ha de **modificar el SAC perquè encabeixi a tothom** i tingui unes funcions coercitives més clares. El SAC ha d'obligar, no pot ser que sigui un ens d'adhesió voluntària, i per això es requereix una **autoritat d'arxius ben definida que marqui polítiques, estableixi normatives i inspeccioni, és a dir, una capçalera potent que impulsi i avaluï**.

Quantes empreses públiques i organismes no tenen arxiver?. A Cultura la lentitud és exasperant. El SAC no té capçalera, i això no és un fet fortuït, és conseqüència d'una determinada política presa des de fa molt temps. **Manca una autoritat d'arxiu que marqui polítiques, estableixi normatives i inspeccions amb una capçalera potent que avalui i impulsi amb capacitat executiva i de lideratge**.

Sobre l'adscripció, els socis de l'AAC tenen opcions diverses, però l'opinió de la Junta és la creació d'una **Autoritat Catalana d'Arxius** que, si ha de dependre del govern, podria estar a Presidència. Aquest canvi és vital per poder endegar de debò polítiques digitals, però la seva creació tindria sentit sempre i quan exerceixi un lideratge efectiu, que sigui de veritat una autoritat i tingui recursos.

El SAC disposa d'un excel·lent col·lectiu de professionals però no en treu partit. **Es considera que l'adscripció a Cultura no és còmode perquè els arxius ja no són només patrimoni**, tenen moltes altres funcions que no estan ben encabides en aquest departament. A Cultura ens veuen com una part del tot i els arxius han de dependre d'una **adscripció on se'ls consideri com una globalitat**. No hi ha cap rebuig especial cap al Departament de Cultura, únicament es constata que aquest departament no ens acaba de valorar i no hi acabem d'encaixar.

Es planteja si l'Autoritat Catalana d'Arxius podria ser exercida per l'ANC, com passa a França, encara que hi ha opinions diverses. En primer lloc, no hauria d'estar vinculada a cap departament, ja que això li concediria una major llibertat, i també es tenen dubtes sobre si és convenient que un centre d'arxiu pot exercir la capçalera i direcció del SAC.

No hauriem de ser un "CAOC d'arxius", **sinó un Sistema dotat de recursos, de poder executiu i creïble**. Així mateix, s'ha de recuperar la capacitat inspectora i sancionadora, és a dir, desenvolupar la normativa i aplicar-la.

Quan es parla d'Autoritat, s'hauria de definir quin òrgan ha de tenir les competències i exerceixi el lideratge sobre la totalitat d'els arxius públics i privats. S'ha de tenir en compte que, quan es parla d'**arxius privats**, la pregunta que es fan les organitzacions és què aporten els arxius i quina utilitat tenen.

Es valora la **Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC)**, una xarxa territorial que és un luxe però que està poc dotada de mitjans i desaproveitada. El Pla l'hauria de reforçar en tots els aspectes, de forma que es tingui una **xarxa territorial prou potent que serveixi de punt d'accés a tot el sistema i que podria encabir els municipis petits**. Per tant, s'hauria d'aprofitar els arxius comarcals per donar suport al territori. Tot i això, es puntualitza que **no ha de suplir les funcions dels arxius municipals, sinó donar suport**. S'ha d'acabar amb el concepte paternalista d'ajudar: la XAC ha de coordinar els arxius municipals, no absorbir funcions; això és el que ha fet la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona.

Cal **sumar administracions** i aquest és el fonament de la Llei del 2001. Els problemes dels arxius no són només de tipus econòmic, sinó que també hi ha problemes de coordinació, així, manca cooperació estable entre les diputacions i la XAC.

Qui mana en la comunitat arxivística catalana? Aquesta és una de les grans qüestions. El SAC s'ha de dotar de sentit i significat. S'ha d'incentivar que els arxius públics i privats hi siguin i això només es pot fer a través de l'ofertament de serveis. Així mateix, s'ha de desenvolupar la capacitat inspectora.

El SAC no té un centre de referència, aquest centre podria ser l'ANC, però ara no ho és malgrat els seus bons professionals. Ara no tenim on mirar. On es fa política de país? Existeixen "projectes" però no un gran projecte.

La CGAIP treu competències a la CNAATD, fet que ocasiona alteracions en temes de transparència i accés. Així mateix, la CGAIP tampoc compleix la llei i no passa res.

El **Pla Nacional de Catalunya de Fotografia** ha quedat en un calaix. És molt important vetllar per la **producció audiovisual**. El SAC no té un centre de referència en audiovisual.

S'ha de pensar en gran. Com ens veu el ciutadà? Com ens apropem a la ciutadania?. Al ciutadà li és igual on estigui la informació, el que cal és realitzar un **sistema d'accés distribuït**, cal una part funcional i organitzativa adaptada a les necessitats de la ciutadania. Cal determinar com fer rendibles els arxius i tenir clar que la tasca dels arxius és preservar, recuperar i difondre.

L'ANC ha de tenir un fort paper en la preservació digital (plataforma de país) i també ha d'establir les mesures de preservació i accés. D'altra banda, si l'ANC és un arxiu històric (com ara) no pot ser la capçalera del sistema. Però sí que pot convertir-se en un centre de referència tècnica en el conjunt del país a on cercar i contrastar informació i dades, és a dir, ha de ser una **autoritat tècnica més que política**. L'ANC és el **centre d'arxiu català referent i amb presència internacional**.

Hi ha opinions que indiquen que l'ANC és el centre que ofereix pitjors contractacions de tot el SAC i que actua amb prepotència. Així mateix, en relació amb la captació de fons, actua amb una política de "terra cremada".

En relació a les subvencions, s'indica que no haurien de ser gratuïtes, **cal coresponsabilitat en la concessió i gestió de subvencions**.

Finalment, s'indica que s'ha de **potenciar el Consell Nacional d'Arxius i Gestió Documental**.

B. Governança i funcionament dels arxius

Objecte: Revisar la gestió dels centres d'arxiu: context normatiu, equips, recursos, treball en xarxa. Realitats, reptes i propostes de futur.

Els arxius han de dependre d'una autoritat estratègica de l'administració. Evitar la dicotomia entre **arxiu administratiu i històric**- Per aconseguir-ho els arxius han d'estar en un àmbit transversal (lloc central administratiu), això és la clau, perquè actualment hi ha molta més normativa vinculada a l'administració i la gestió documental que no pas a patrimoni.

Hi ha organitzacions que no tenen clar què és un arxiu. Hi ha **centres d'arxiu híbrids** que han de complir normatives diferents, perquè la institució i els usuaris volen un accés comú. Així, els arxius han de donar resposta a diferents realitats i aquí hi ha un problema.

S'han de gestionar els centres d'arxiu independentment de la seva dependència. Al segle XXI s'han de contemplar nous funcions i tasques, com els expedients híbrids, els objectes digitals, etc. Cal donar un punt de volta al funcionament, ja que tenim centres pensats en el segle XX que volen oferir serveis a ciutadans del segle XXI. Per tant, la clau és el funcionament, la **reutilització de les dades**, disposar de **portals de dades obertes**. Es considera molt útil treballar en xarxa i fins i tot federar arxius.

La funció d'arxiu on ha d'estar?. Cal definir els perfils professionals en els processos de selecció de personal tant en el sector públic i a l'empresa privada, que tinguin en compte les funcions que han de desenvolupar. També s'han de definir **estàndards en temes d'equipaments**, mitjans, etc. Es proposa un model semblant al del Regne Unit.

Com funcionarà la Intel·ligència Artificial, les bases de dades, la gestió de la informació, la supercomputació, etc., com afectaran aquests conceptes als arxius i quins recursos hauran de tenir?. Com es gestionarà la informació en els nous formats?. Per tant, parlem de **governança de la informació** i cal fer una prospecció sobre els reptes plantejats i preveure els perfils professionals i com gestionarem la complexitat.

D'altra banda cal **posicionar els arxius centrals perquè puguin ser una autoritat independent dins dels organisme**, de forma que els arxius tinguin autoritat, resisteixin pressions, etc.

Els arxivers tenim el **punt feble de la titulació acadèmica**, som un màster i manca un grau oficial en arxivística. Ara hi ha el de Biblioteconomia i Documentació, que en realitat és la competència i no és e grau més convenient per a la nostra professió i al revés. Per tant, falta un **grau en arxivística**, ja que actualment els arxivers tenen una formació generalista- Encara som "metges de capçalera" que hem de saber i fer de tot. També s'ha de donar formació continuada als professionals. En conseqüència s'han de definir les funcions i competències dels arxius i les diferents especialitats per a poder concretar els perfils professionals i la formació. Finalment, cal repensar la **formació continuada als professionals**.

Altra opinió és del parer que el sector privat és el món dels documentalistes, que tenen més iniciativa i major capacitat d'adaptació que els arxivers. També es considera que l'antagonisme entre arxivers, documentalistes i bibliotecaris és un debat antic que convé oblidar.

No hi ha polítiques de preservació de xarxes socials i la governança de la informació és clau. Els arxivers han d'estar a *backoffice* i a *frontoffice*.

Sorgeix la pregunta de per què l'ANC no lidera l'ARXIU enlloc del Consorci AOC. Manca lideratge i algú que ens defensi, i es posa com exemple la documentació recentment lliurada pel Lehendakari al Monestir de Poblet, que hauria d'haver estat dipositada a un arxiu de la Generalitat.

C. Gestió dels documents, de la informació i la transparència

Objecte: La gestió documental i l'accés als arxius en la preservació dels drets dels ciutadans en una societat oberta i democràtica.

La materialització del dret d'accés ha recaigut en els arxivers i calen criteris i orientacions que ajudin a treballar de forma unitària.

S'han de crear instruments de descripció més adaptats als usuaris, que generalment demanen dades concretes i no informació descrita a nivell de sèrie i subsèrie. Més descripció i menys classificació.

Falta una **lleï d'accés que homogeneïtzés la normativa dispersa**, de forma que es recullin les diferents casuístiques que es donen en la realitat. També cal establir el procediment de la transparència, ara mateix no hi ha res escrit i cada institució actua pel seu compte.

La situació actual és que els arxivers estan desbordats de lleis i reglaments moltes vegades contradictoris. Actualment **els arxivers són els professionals que tenen major experiència en temes d'accés** i són els qui ponderen les peticions de la ciutadania. Aportem el sentit comú i som els qui ens coordinem amb els responsables institucionals, en el cas dels ajuntaments els secretaris municipals. Tot deriva del mateix, manca de lideratge i de la inexistència **d'una única autoritat de referència**.

La Llei 19/2014, de Transparència, canvia les regles del joc perquè treu competències a la CNAATD. Al final s'ha d'estudiar cas per cas i la resposta ha de ser individualitzada. La llei ens ha deixat les tasques d'anonimitzar entre d'altres absurdes per poder complir amb la transparència i fer equilibris. Ha de ser responsabilitat nostra?

Els arxivers porten molts anys donant accés i esperen encara una Llei d'accés. Tot prové d'una manca de lideratge i d'autoritat. Ara som els qui ponderem l'actual "histèria" per la protecció de dades amb el dret a la investigació, assumint responsabilitats i riscos que potser no ens pertoquen. Haurem de tornar les coses al seu lloc i jugar-nos-la altra vegada com hem fet en ocasions anteriors. En temes de transparència i accés, els secretaris municipals són uns aliats.

Cal un **enfocament sistèmic en la gestió documental: garantir la continuïtat en el cicle de vida del document i incloure-hi l'accés**. S'hauria de poder decidir des del principi quines metadades han de ser visibles i quines no..

El **quadre de classificació** ha de ser capaç de moure's en diferents capes que van des de l'usuari fins a l'emmagatzematge de la informació.

No es té mai en compte la opinió dels arxivers en temes d'accés a la informació tot i que són els que la gestionen diàriament. **La CGAIP té un concepte erroni de l'accés perquè no té arxivers al darrere**. Així mateix, ningú critica l'Agència de Protecció de Dades de Catalunya i la doctrina que està assentant. Protegir és també donar accés. Així, calen **normes i eines comunes d'accés**, per exemple, hi ha diferents propostes de quadres de classificació per diferents administracions i amb codificacions diferents. Així doncs, cal una autoritat que normatives i eines per treballar un mínim en comú.

D. Memòria i patrimoni: els arxius en la societat digital

Objecte: El futur del patrimoni documental i dels arxius històrics davant dels canvis tecnològics i legals.

Can centrar el focus en la **difusió i preservació digital dels arxius històrics perquè la societat demana accés digital** als fons documentals. Calen eines més col·laboratives, estàndards, una major obertura que permeti donar més serveis a la ciutadania i als historiadors. La realitat és que cada cop hi ha més accessos digitals i menys accessos presencials. Així, **cal reprendre la iniciativa del Portal d'Arxius de Catalunya que ha de ser una eina molt potent**.

Què es fa amb el Pla Nacional de Fotografia?. S'ha de repensar aquest pla i atendre el sector audiovisual.

S'ha d'enfortir i aclarir les **polítiques d'ingressos** en els arxius històrics. Manca una política nacional d'ingressos coordinada pel SAC. En aquest sentit, cal aclarir el rol de la Biblioteca Nacional de Catalunya en l'ingrés de fons documentals que potser serien d'altres àmbits. Per tant, **hi ha una manca de política i direcció en l'ingrés de fons privats** i la sensació que hi ha és que el primer que arriba els guanya. Així doncs, des de la memòria i patrimoni s'ha de tenir clar què es fa amb els fons privats i quins han d'anar a l'ANC. En resum, **s'ha de definir qui, què i com s'ingressa i garantir que tot el que s'adquireixi amb diners públics sigui visible i accessible**.

Cal crear Arxius 3.0 amb un únic punt d'accés pels ciutadans. L'entorn digital és molt ampli i no hi ha eines uniformes de com emmagatzemar els documents. Actualment, hi ha molts documents que ara no són d'arxius però en breu ho seran, així, amb el vídeo ja es va tard, ara mateix s'està començant a parlar de *datasets*.

Així, s'ha de treballar en facilitar l'accessibilitat a la informació. El bolcat de documents digitals ha d'anar acompanyat d'una **millora dels instruments de descripció**, que permeti l'accés a les dades.

Es planteja el tema de la custòdia a través d'empreses externes i com es controlen els fons.

Un tema clau és treballar en **definir els formats de la preservació digital i estudiar alternatives d'emmagatzematge**, així com les seves possibilitats, tenint en compte l'espai que requereix, el cost i la dificultat de mantenir i actualitzar l'equipament. S'hauran de definir sistemes que guardin l'equilibri entre la qualitat del producte i els costos d'emmagatzematge al núvol.

És necessari facilitar **l'accés a través de plataformes integrades** i garantir la **preservació de la documentació digitalitzada**. És necessari el treball col·laboratiu i anar cap a sistemes que tinguin un valor afegit a la simple digitalització per oferir nous serveis (Arxius 3.0).

Es posa com exemple l'Arxiu Nacional d'Anglaterra, que dona eines que validen formats o bé converteixen a diferents formats de forma que hi hagi una unificació. En resum és tracta d'eines que permeten extreure informació i metadades.

La realitat actual és que no s'emmagatzemen dades, sinó que es contracten els llocs on van les dades i aquests poden estar allotjats en altres països. Aquest fet implica tenir present un **component d'internalització així com aspectes legals de regulacions internacionals**.

En resum, es veu necessari un **Pla Nacional de digitalització**.

E. Arxius i entorn. Visibilitat i projecció dels arxius catalans

Objecte: Incrementar la comunicació dels arxius i enfortir els vincles amb la societat.

La societat no té clar que és ser arxiver. El Pla d'Arxius potser hauria de destinar una partida a **màrqueting** per difondre el paper i la imatge dels arxius i dels arxivers.

Caldria crear una xarxa per enfortir els arxius i després exportar aquesta fortalesa.

Per altre cantó, **la visibilitat no està tan vinculada al màrqueting com a la educació**. Es posa com exemple les biblioteques, que fan activitats que van més enllà de les seves atribucions tradicionals, cosa que ni fem ni sabem fer els arxius. Les biblioteques han evolucionat cap a ser centres cívics, és en aquesta direcció que han d'anar els arxius?.

No hi ha visibilitat ni comunicació per un problema de lideratge, els arxivers no ens comuniquem ni entre nosaltres, treballem en compartiments estancs, per tant és difícil poder comunicar i difondre a tercers.

Es posa l'exemple que l'arxiu de la Corporació de Radio i Televisió de Catalunya no és conegut i potser caldria establir una mena d'obligatorietat perquè una entitat obri els seus fons documentals a la ciutadania.

Una possibilitat seria fer servir la premsa, així com **aliances amb el món dels mitjans de comunicació** per donar visibilitat als arxius aprofitant l'interès per la memòria històrica. Tanmateix, s'hauria de fer un **estudi de màrqueting centrat** en com difondre a la societat el paper dels arxivers i promocionar-la tant al sector públic com privat.

D'altra banda, convindria desenvolupar una **política de serveis educatius que fos transversal i en xarxa**, així com buscar eines de col·laboració per potenciar i treure més profit de les xarxes socials.

Els arxius domèstics no pensen que puguin ser accessibles, així, més que una campanya, cal anar a la ciutadania perquè entenguin que poden fer la seva pròpia classificació, **la visibilitat passa per la proximitat**.

A **nivell intern de les organitzacions**, cal donar visibilitat als arxius perquè siguin invisibles, és a dir, el **sistema de gestió documental a les institucions ha de ser part integrant d'aquesta i donar servei**.

A nivell dels arxius municipals, cal que aquest facin feines amb serveis educatius i oferir una proposta didàctica.

S'ha preguntat alguna vegada la ciutadania si coneix als arxius? S'autoavaluen els arxius?. Manquen indicadors de millora continua. Així mateix, cal tenir **eines centralitzades per trobar i compartir informació**, pensar en que en què busca l'usuari final i donar visibilitat. **Difondre ha de ser compartir**.

Pot haver plans de voluntariat per donar visibilitat als arxius i socialitzar els fons. Aquí es comenta que no es poden tenir voluntaris vinculats a l'administració però si vinculats a institucions. Aquest fet és aprofitat per Justícia per treballar amb la presons i obtenir voluntariats a canvi de la reducció de penes.

F. La indústria dels arxius i la gestió documental

Objecte: Incentivar l'activitat professional i empresarial dedicada a la gestió documental, la informació i la explotació de dades i la seva relació amb les administracions públiques.

En l'actualitat és imprescindible la col·laboració amb l'empresa privada, particularment pel tema tecnològic, raó per la qual, l'arxiver públic comença a migrar cap a una figura de **gestor de projectes** (elaboració plecs, pressupostos, control de qualitat, etc.), fet que es considera un nou rol professional.

El tema pressupostari és limitant i l'administració obliga a reduir pressupostos. **La representativitat de l'empresa privada en la professió és molt baixa**. El gran negoci del sector privat en l'arxivística és la **custòdia externa**, que representa el **80/85 % del total** dels recursos i aquest tipus d'empreses estan totalment a banda i no s'interactua amb elles.

El sector privat vinculat als arxius és un sector sense conveni col·lectiu específic, la majoria del sector estan al conveni d'oficines i contractes. **La realitat és que no es pot construir la professió deixant de banda al sector privat**.

D'altra banda, és necessari que la indústria de software tingui arxivers i hi ha empreses de *backoffice* que fan digitalitzacions massives per a empreses privades que no tenen cap tipus de professional de l'arxivística en les seves estructures. Un altre exemple són els sistemes de gestió tipus ERP com ara SAP, els quals ni consideren a les seves implementacions. Així doncs, si es gestionen documents s'ha de treballar amb un estàndards i hi ha eines de mercat que treballen amb documents sense metadades.

Ha d'haver regles clares per arxivers, institucions i empreses en relació a les externalitzacions i cal un lideratge que marqui les **pautes generals de les tasques que siguin externalitzables**. A Andorra és l'Arxiu Nacional qui marca les pautes en relació a la digitalització, preservació i destrucció de documents.

Així mateix, **no hi ha normes concretes sobre com gestionar els documents electrònics**, cada administració externalitza d'una manera diferent

En relació a les contractacions, es considera que s'ha de buscar al professional més preparat, no el que tingui una titulació determinada.

La continuïtat del personal és un problema, tot s'ha d'acabar el 31 de desembre i el gener s'acomiada a gent. Fins que no es resol el nou concurs no es pot contractar altra vegada la plantilla. La competència per a contractar és molt dura. Per tant, hi ha la necessitat de fer una **planificació de la contractació que superi tots aquests inconvenients i doni continuïtat als projectes i a les empreses.**

CRÈDITS:

Document revisat per:

Josep Fernández Trabal,
Coordinador del Pla d'Arxius i
Gestió Documental de Catalunya